

FİLM BOBİNİNDEN, VIDEO KASETE UZANAN YOLCULUK VE TELEVİZYONDAKİ GÜRÜLTÜ*

Rengin OZAN**

Abstract

Dans cet article, on parle de postproduction des filmes et ses associations en France. On parle aussi, différent utilisation des images. Des différents techniques qu'ils utilisent. L'importance de montage et l'art de montage.

On examine en outre, quel est le bruit dans nos televisions? La relation entre l'image et le bruit. L'importance de l'image dans la vie quotidienne. La relation entre la télévision et le vidéo du point du vue de l'image. La fonction changée de l'utilisateur ou bien de téléspectateur, qu'il devient actif.

.....

Bu uzun ve uzun olduğu kadar hoş yolculuk, yapım sonrası (postproduction) şirketleri tarafından, özel sistemlerle

*Jerome PRIEUR, TELE SATELLITE, Çeviren, Araş.Gör. Dr. Rengin OZAN NO: 108, NOVEMBER, 1998, s. 40.

**Araş.Gör.Dr. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi, Radyo-TV-Sinema Bölümü

gerçekleştirilir. Bu gibi kuruluşlar, çekim sonrası sanatsal çalışmalar ve 26 mm., ya da daha uzun televizyon filmlerini başarı ile gerçekleştirme konularında, piyasada aranan sektör konumundadırlar. Sinema bobinlerini, video bantları formatına dönüştürerek, "Sayısal Beta" (Beta Numerique) kasetler biçimine getirirler. İzleksel (thematique) yayın yapan ve aynı zamanda "generaliste" diye adlandırılan, farklı konularda yayın yapan televizyonlara, bu bantları sunarak yayınlanmalarını sağlarlar.

Belgesel filmler ister eğitim, isterse tecimsel amaçla çekilsin hemen hemen tamamı, 16 ya da 32 mm.lik kameralar ile çekilmektedir. Profesyonellerin en iyiyi yakalayabilmeleri için kullandıkları bu yöntem, güncelliğini korumaktadır. Televizyonda da bu filmlerden yararlanabilmek amacıyla, kullanılan film bobinlerini, video bantları biçimine çevirmek kaçınılmaz olmuştur. Konunun uzmanları film bobinlerini, video kasetleri biçimine sokarken, her gün filmlerde izlediğimiz özel efektleri de, yerlerine özenle yerleştirirler.

Bu gibi şirketlerin müşteri portföyleri oldukça geniştir. Örneğin uydu ile yayın yapan izleksel kanallardan, Comedie, MCM, Muzzik gibi kanalların yanı sıra, sayısal (numerique) olarak yayın yapan belli başlı tanıtım kanalları da, bu hizmetten yararlananlar arasında yer almaktadır.

Örneğin MCM gibi bir kanalda müşteri, bütçeyle ilgili kimi masraflara tamamen ya da bir kısmına katılmaya razı olmaktadır. Yerel bayilik, inceleme, rejinin kurulması, teknik olanakların sağlanması gibi başlıklar da, bu konunun içinde yer almaktadır. Teknik araç-gereçlerin sağlanmasında ise, uzun yıllar sürebilecek

bazı anlaşmaların sağlanması ise olağan bir durumdur: Rejinin yerleştirilmesi ya da karmaşık ve ağır işler için teknisyenlerin kullanımı, birkaç hafta yerine birkaç ay için daha uygun olmaktadır.

Örneğin, özel şirketler ve herhangi bir müşteri arasında imzalanan bir anlaşma, kişiye kiracı gibi aylık olarak ücret ödeme olanağı tanımaktadır. Bunun dışında, teknisyen sağlanması ve makinaların müşterinin evine kurulması ve sonra alınması durumunda ise, şirket yine masrafları kendisi karşılamaktadır. Canalsatellite ile yayınlarını sürdüren "Comedie" kanalı için bir örnek vermek gerekirse, bu kanalın yayınlarını, yine özel bir şirket, gerek teknik araç gereç, gerekse eleman sağlama konusunda herşeyi ile üstlenmiş durumdadır.

Yapım Sonrası (Postproduction)

Fransa'da montaj ve film hileleri ya da filmlerin video kasetleri biçimine dönüştürülmesi işlemlerini yapan şirketler oldukça fazladır. Bir müşteri, film bobini ile birlikte şirkete geldiği zaman, 16 mm. ya da 35 mm. olan filmi işleme sokulur ve video kaset biçimini alır. Bu işlem sırasında, müşteri teknisyenin yanında bulunup, seçtiği görüntüleri ve bakış açısına göre filmi biçimlendirebilir.

Son montajda, parçalar ve geçişler özenle birbirine bağlanır. Bu işlem özel montaj odalarında ve "telecinemas" adı ile adlandırılan aletler aracılığı ile yapılır: Burada bir tarafta film, tıpkı sinema salonlarında olduğu gibi projektörlere yansıtılır. Diğer tarafta ise, "telecinema"nın çıkış bölümüne bağlanan bir video sistemi bulunmaktadır. Seçilen ve kaydedilmek istenen görüntüler,

video kasete bu yolla aktarılır. Filmden video kasetine aktarım, sayısal ortamda gerçekleşmektedir. Sayısal sistem ise, asıl görüntüye en sadık kalan, yani görüntü kalitesinin, özellikle renkler açısından, korunduğu bir sistemdir. Film hileleri ve çeşitli oynamalarda ise, görüntü az da olsa kayba uğrayabilmektedir.

Müşteri ile birlikte bu işlemleri tamamlayan teknisyen, seçilen görüntü parçacıkları ile ilgilenir. Bu görüntüler montaj için değil, daha sonra başka bir biçimde tekrar yararlanabilmek amacıyla seçilirler. Bunlar daha sonra sayısal Beta sistem video kasetlere kaydedilir.

Montaj ve Film Hileleri

Montaj, filmlerin sayısal sisteme geçirilmeleriyle başlamaktadır. Görüntüler, sayısal biçime döner ve bilgisayarların 4x9 ya da 6x9 formatlarındaki "hard disk" lerine kaydedilir. Bu aşamada sesler alınmaz, ancak video montaj anında kaydedilir.

Bu dönüşüm ve sayısal sisteme geçişten sonra, müşterinin dileği doğrultusunda film hileleri ve ayarlamalar gerçekleştirilebilir. Film hileleri derken, yalnızca ufak aldatmacalar ya da büyük değişiklikler akla gelmemelidir. Alt başlıkların yazılımı ve asıl görüntü üzerinde yapılan rötuşlar da düşünülmelidir.

Bu tür film hileleri, kısa metrajlı filmlerde, reklam filmlerinde ya da 26 dakikadan daha kısa olan filmlerde gerçekleştirilir. Film hilelerinde, saniyede 25 görüntünün geçebileceği göz önünde bulundurularak, tek tek görüntü kareleri ele alınır. 20-30 saniyelik reklam spotları biçiminde çalışma gerçekleştirilir.

France 3 gibi kanallar, özel şirketlere başvurarak, diledikleri programları bu yolla gerçekleştirebilmektedir. Örneğin, Komiser Navaro gibi, tüm dünyada oldukça yaygın olarak bilinen yapımların kimi ayrıntıları, bu şirket tarafından gerçekleştirilmiştir.

Sonuçta, bir yapımcı ya da yönetmen, filminin video formatını kazanması için, bütçesinden %15 ya da %20 oranında bir pay ayırmak durumundadır. Montaj, film hileleri ve çeşitli ayarlamalar, sayısal Beta formatında gerçekleştirilmektedir.

Televizyondaki Gürültü Nedir?

Televizyonda sayısal görüntü kullanımı, yine aynı başarıyı gösterir. Sayısal yayından çıkmış görüntü, ses ile birleşince ortaya gerçekten nitelikli bir yayın çıkar. Sayısal yayın kalitesi, analog yayına göre çok daha yüksek düzeydedir. Ancak, bu görüntüyü büyük ekrana yani, büyük ekran televizyon, "videoprojeksiyon" gibi yeni teknolojinin araçlarına taşıdığınız zaman, ayrıntılarda bozukluklar saptanır. Bu kez uydu yoluyla elde edilen analog görüntü daha üstün bir kaliteye sahip olur. Bu durumda gelecekte hangi tip görüntü daha nitelikli olacak?

İyi nitelikteki sayısal bir görüntü, analog görüntüye oranla daha az "gürültü" ögesi taşır. Burada söz edilen "gürültü" kavramı, hiç şüphesiz iletişim sürecinde konu olan "gürültü" ögesinden farklıdır. Göze ve görüntüye yönelik bir görüntüdür sözü edilen. Görüntü kalitesini bozan bu "gürültü" ögeleri, özellikle kırmızı renkte ortaya çıkan karlanma ve tanecikli bir yapı sergilerler. Sınırları kesin hatlarla çizilmiş, renkleri belirgin-net görüntüler, temiz görüntüler çok daha canlı, dikkat çekici olmaktadır. Örneğin,

CD Video görüntüsü ile VHS Video görüntüsü arasındaki niteliksel fark hemen izleyiciye kendisini gösterir. CD Video'da "gürültü" ögesine rastlanmazken, VHS için aynı şeyi söylemek oldukça güçtür.

Bir görüntünün niteliğini belirlemek için, görüntü tanımına bakmak gereklidir. Görüntünün tanımı denince, görüntünün televizyonda verdiği imgeler bütünü akla gelmelidir. Görüntünün kaliteli olması şu kilit sözcükle belirlenir: "Görüntünün tanımlanması". Bu sözcüğün içinde **ayrıntılar** gizlidir. Ekranı baştan başa kaplayan yatay satırlar bir televizyon imajını oluşturur. Fotoğrafta bu tanım, çizgilerin milimetre hesabı ile ölçülmesiyle yapılır. Bu da film kalitesi ve buna bağlı olarak film üzerindeki taneciklerin yoğunluğuyla ölçülmektedir. Televizyon ekranında ise, satırlardan ve satırlardaki nokta sayısından, şu sıralarda ise "pixel" ya da kısaca "Pel" yani satır sayısından söz ediyoruz. Videoda da nitelikli görüntü elde etmek için uygulanan son teknikler, yine hep bu tek amaç içindir; daha iyi görüntü kalitesine ulaşmak. Katodlu tüpler, "retro" ya da "videoprojeksiyon" gibi teknolojinin şu andaki son durumu ile izleyiciler, oldukça nitelikli görüntüye kavuşmuş durumdadır. Zincirin son halkalarını oluşturan bu teknoloji harikası buluşlar, en yüksek seviyede kaliteli, gürültüsüz görüntüyü ulaştırmada bizlere önemli ölçüde yardımcı olmaktadır. Ancak, ses düzeninde (hoparlör vb.) ya da kablolu tüpte bir aksaklık olunca sistemin büyüğü de haliyle bozulmaktadır.

Görüntü kalitesi de bozuluyor demektir. Elektronik dolaşım ağının her ayağı eksiksiz, tam olmalıdır. Nitelikli yayın yapan bir televizyonda, Avrupa standartları olan PAL ve SECAM'da satır

sayısı 625, Japonya ve ABD'de kullanılan NTSC de ise 525 olarak belirlenmiştir.

Bir Televizyon Görüntüsünün Tanımlanması

Bilindiği gibi sözü edilen satırlar, ekranda açıkça görünmezler. Ancak, "Teletexte", test yayını gibi yayınlarda olduğu gibi bu durum değişebilmektedir. Çünkü bu yayınların sadece 576 ya da 480 satırında görüntü bulunmaktadır.

Buna karşılık en iyi olasılıkla 260 satır bulunan VHS ile, S-VHS ya da Hi-8 "Laser Disc" okuyucuları ile 400 satırın üstünde satır okunabilmektedir. DVD (Dijital Video Disk) ise 500'ün üstünde satır okuma kapasitesine sahiptir. Yer küreden yapılan yayınlarda sinyaller bozulabilmektedir. Ancak uydu kanalıyla yapılan yayınlarda 450-540 arasında satır okunabilmektedir.

Analog sistemde sinyaller bir satırı yeniden oluşturmaya elverişlidir. Bir görüntünün aydınlık, karanlık ve renkli bölgelerini yeterince belirleyebilecek ışığa sahip olması gerekmektedir. Ancak bu koşullar altında, yani tüm veriler eksiksiz olduğu ve belirli zaman dilimlerinde gerekli devinimi gerçekleştirebildikleri zaman, sinyaller satırı yeniden oluşturabilir. Renkli görüntüyü yeniden oluşturmak için 3 ana rengin; kırmızı, yeşil ve mavinin yardımına gereksinim bulunmaktadır. Ekranda bizim gördüğümüz görüntülerin, sayısız noktacığın bir araya gelmesiyle oluştuğu ve kalitenin de bu "pixel" sayısına bağlı olarak artıp, eksildiği bilinmektedir.

Analog ve sayısal programlar arasında kalite açısından bir karşılaştırma ister istemez ortaya çıkmaktadır. "Görüntü Tanımı" açısından bu farklılık, ulusal kanallar çerçevesinde, profesyonel bir

videoprojektör ile yatay düzlemde 600 noktacığın okunabilmesine kadar gidebilmektedir. Japon firmalarının son zamanlarda ürettiği VPL-W400 kodlu okuyucu, yukarıda sözü edilen noktacık sayısına ulaşabilmektedir. Diğer yandan, bu konuda yapılan çalışmalar, yani görüntüyü geniş ekrana yansıtarak ya da videoprojektör gibi bir sistem aracılığı ile incelenmesi halinde “sayısal kalite”nin o kadar da net olmadığı gözlenmiştir.

TPS ile elde edilen görüntülerde kimi yerler arka plan gibi, bulanık kalmaktadır. İyi kalitedeki “analog demodülatör” ile daha çok ayrıntıya ulaşmak olasıdır. 16/9 luk bir görüntü “gerçek görüntü” olarak nitelendirilmektedir. Bu formattaki görüntünün oluşumunda 576 düşey çizgi (ligne) yer almaktadır. Bunlar aynı zamanda “letter box” denen siyah yatay bant formatındadırlar. Bu durumda yalnızca 432 satır okunmaya elverişlidir. Yani 16/9 luk bir ekranda da düşey olarak bir miktar görüntü kaybı söz konusudur.

Gelecekte, TPS ile elde edilen görüntülerin kalitesinin daha iyi olması için çalışmalar sürdürülmektedir. Sayısal video ile elde edilen görüntü ise bu yolda atılmış bir başka önemli adımı oluşturmaktadır. Belirli bir sürede ekrana yansıyan görüntü yoğunluğu çok güçlü olduğu için, görüntünün kalitesi de oldukça yüksektir. 1920 pixel x 1152 satır sayısı, adeta bu yüksek nitelikli görüntünün formülü gibidir. Uzmanların beklentileri, bu uğraşın sonucunda böylesi bir formüle, gerekli teknolojik gelişmelerin yardımıyla ulaşılabilmesi ve günlük yaşantımızın tümünü kapsayan görüntülerin, niteliklerinin en üst düzeye ulaşabilmesidir.